

ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ТОВАРУ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена дослідженню методики встановлення митної вартості товарів з урахуванням сучасних умов розвитку міжнародної торгівлі. Розкрито сутність та практичне використання відповідних методів визначення митної вартості товарів. Звернена увага на необхідність більш чіткого обґрунтування самого процесу визначення митної вартості товарів, адже основним проблемним питанням сьогодення залишається визначення та коригування митної вартості товарів під час митного контролю й митного оформлення товарів.

Ключові слова: митна вартість, митний контроль, міжнародна торгівля, методи визначення митної вартості товарів, імпорт товарів, експорт товарів.

S.D. SUPRUN

Vinnytsya Institute of Trade and Economy of KNUTE

THE PECULIARITY OF THE GOODS CUSTOMS COST PLACING: THE METHODOLOGICAL ASPECT

Abstract - The article investigates the research methods of establishing the customs value of goods to meet modern conditions of international trade. It was exposed the essence and practical use of the appropriate methods of customs valuation. Drawn attention to the need for a clear justification of the process of customs valuation, as the most urgent issues of our time, is determining and adjusting the customs value of the goods under the customs control and customs clearance.

Keywords: customs value, customs control, international trade, methods of customs valuation, import of goods, export of goods.

Постановка проблеми. Останнім часом відбуваються значні зміни в зовнішньоекономічній діяльності як України, так і всього світового суспільства. Ці зміни потребують більш якісного підходу до реалізації політики управління зовнішньоекономічною діяльністю суб'єктів господарювання, особливо у сфері реалізації дієвого механізму управління митними платежами. Так, питання визначення вартості товарів, яка є основою для розрахунку митних платежів, завжди залежали від процесу розвитку міжнародної торгівлі і досі є приводом для дискусій у суспільстві. Крім того, ефективне митне регулювання діяльності підприємств ЗЕД може бути забезпеченим тільки за умов правильного застосування процедур стягнення мита, законодавчого закріплення класифікації товарів згідно з товарною номенклатурою ЗЕД та визначення митної вартості товарів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми управління митними платежами підприємств ЗЕД отримали належне відображення в наукових працях вчених-економістів, проте, переважна більшість робіт зорієнтована на загальні тенденції розвитку і зовсім незначна увага приділяється проблемам, з якими стикаються підприємства ЗЕД в ході здійснення зовнішньоторговельних операцій. Потребує більш детального дослідження методика встановлення митної вартості товарів з урахуванням сучасних умов розвитку міжнародної торгівлі, адже основним проблемним питанням, на сьогодні, є визначення та коригування митної вартості товарів під час митного контролю та митного оформлення товарів.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування процесу визначення митної вартості товарів.

Виклад основного матеріалу. Основним документом, що регламентує питання визначення, декларування та контролю митної вартості товарів, є Митний кодекс України (МКУ), що набрав чинності з 01.06.2012 року [1]. Порівняно із попереднім МКУ від 11.07.2002 р. № 92-IV, зазначає експерт з митної справи Н. Островська, існуючі визначення понять, порядок та методи визначення митної вартості товарів принципових змін не зазнали, оскільки ці норми базуються на положеннях міжнародної Угоди від 15.04.94 р. "Про застосування статті VII Генеральної угоди про тарифи й торгівлю 1994 року". У чинному МКУ докладно викладено норми, які до 01.06.2012 року регламентувалися постановами Кабміну та наказами Держмитслужби, щодо заявлення (декларування) митної вартості товарів, контролю правильності її визначення, а також її коригування. Також, відповідно до ст.51 Митного кодексу, митна вартість товарів визначається декларантом з урахуванням митного режиму. І, декларант, має право самостійно обрати або змінити митний режим із переліку чотирнадцяти митних режимів, запроваджених розділом V МКУ [2, с.72]. Митна вартість товарів, що ввозяться на митну територію України і декларуються в митному режимі імпорту, та товарів, що ввозяться на митну територію України і декларуються в інших митних режимах, що передбачають сплату митних платежів (крім транзиту), визначається із застосуванням одного з шести методів, встановлених ст. 57 МКУ [1, 3].

Найважливішим моментом при визначенні митної вартості є правильне визначення коду товару згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД), яка базується на Гармонізованій системі опису та кодування товарів і розроблена з урахуванням товарної номенклатури Митного тарифу України та визначальних для класифікації характеристик товару. В УКТЗЕД, зазначає С.О. Корецька у праці [4, с.45], товари систематизовано у 21 розділ, 97 товарних груп, підгрупи, товарні позиції,

субпозиції та підсубпозиції. У вантажній митній декларації товар кодується десятизначним цифровим кодом відповідно до УКТЗЕД, у якому перші дві цифри означають товарну групу товару, перші чотири - його товарну позицію, перші шість - код товару згідно з ГС, тобто для класифікації товарів у різних товарних позиціях використовують такі критерії: матеріали, з яких товари виготовлені; функції, що вони виконують; ступінь обробки цих товарів. Деякі товари можуть бути частинами і додатками інших товарів, що також враховано в товарній номенклатурі. Слід зауважити, що визначення коду за УКТЗЕД здійснює, відповідно до ст. 69 МКУ, декларант. На митний орган покладено лише функцію контролю правильності класифікації товарів згідно з УКТЗЕД, поданих до митного оформлення. У разі, коли виявлено неправильну класифікацію товару, митний орган має право самостійно класифікувати ці товари і рішення митних органів щодо класифікації цих товарів є обов'язковими. Декларант, у разі незгоди з рішенням митного органу, має право оскаржити його у порядку, визначеному главою 4 МКУ [5]. Висновки інших органів, установ та організацій щодо визначення кодів товарів згідно з УКТЗЕД при митному оформленні мають інформаційний або довідковий характер [4, с. 46].

Отже, згідно зі ст. 259 МКУ митна вартість товарів – це заявлена декларантом або визначена митним органом вартість товарів, що переміщуються через митний кордон України, яка обчислюється на момент перетинання товарами митного кордону України відповідно до положень МКУ. Порядок і методи визначення митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, встановлено розділом III Митного кодексу.

Ф. Верба звертає увагу на те, що при визначенні митної вартості товарів слід враховувати такі особливості:

- товари, що ввозяться на митну територію України і декларуються в митному режимі імпорту (ст. 51 МКУ);
- товари, що ввозяться на митну територію України і декларуються в інших митних режимах, які передбачають сплату митних платежів (крім транзиту) (ст. 65 МКУ);
- товари, що ввозяться і декларуються в інших митних режимах, які не передбачають сплату митних платежів (ст. 65 МКУ);
- товари, що вивозяться за межі митної території України (ст. 66 МКУ) [6, с. 48, 49].

Таким чином, у останніх двох випадках митною вартістю є ціна товару, зазначена у рахунку-фактурі чи рахунку-проформі. У перших двох випадках, тобто для товарів, що ввозяться і декларуються в митному режимі імпорту та інших митних режимах, що передбачають сплату митних платежів, митна вартість товарів визначається відповідно до глави 9 МКУ.

На основі проведеного дослідження, систематизуємо методи визначення митної вартості при імпорті й експорті товарів та представимо у (табл. 1).

Основним методом визначення митної вартості товарів є метод за ціною угоди щодо товарів, які імпортуються. Якщо основний метод не може бути використаний, застосовується послідовно кожний із перелічених у (табл. 1) методів (2–6 методи). При цьому кожний наступний метод застосовується, якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом застосування попереднього методу. Методи віднімання та додавання вартості, відмічає А.А. Дубініна, можуть застосовуватися у будь-якій послідовності за розсудом декларанта [7].

Таблиця 1

Методи визначення митної вартості при імпорті та експорті товарів

Методи визначення митної вартості	
При імпорті товарів	При експорті товарів
1. За ціною угоди щодо товарів, які імпортуються (основний)	1. Визначається на основі ціни, яку було фактично сплачено або на основі ціни, яка підлягає сплаті за ці товари на момент перетинання митного кордону України 2. Визначається на основі ціни, підтвердженої комерційними, транспортними, банківськими, бухгалтерськими та іншими документами, що містять відомості про вартість товарів, які оцінюються, з урахуванням витрат на транспортування та страхування товарів до пункту перетинання митного кордону України
2. За ціною угоди щодо ідентичних товарів	
3. За ціною угоди щодо подібних (аналогічних) товарів	
4. На основі віднімання вартості	
5. На основі додавання вартості	
6. Резервний	

У [6, с. 47] досить вдало розкрито особливості застосування методів визначення митної вартості відповідно до МКУ зі змінами та доповненнями 2013 року. А отже, встановлено основний метод - за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції), усі інші методи є другорядні: за ціною договору щодо ідентичних товарів; за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів; на основі віднімання вартості; на основі додавання вартості (обчислена вартість); резервний. І кожний наступний метод визначення митної вартості товарів застосовується лише у разі, якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом використання попереднього методу.

Застосуванню другорядних методів передують процедура консультацій між митницею та декларантом з метою визначення основи вартості для застосування методів за ціною договору щодо ідентичних товарів

(другий метод) та за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів (третій метод). Під час таких консультацій митниця та декларант можуть здійснити обмін наявною у кожного з них інформацією за умови додержання вимог щодо її конфіденційності. У випадку неможливості визначення митної вартості товарів шляхом застосування другого та третього методів, для її визначення за основу може братися або ціна, за якою ідентичні або подібні (аналогічні) товари були продані в Україні не пов'язаному із продавцем покупцю відповідно до методу на основі віднімання вартості (четвертий метод), або вартість товарів, обчислена відповідно до методу на основі додавання вартості (п'ятий метод). При цьому, четвертий та п'ятий методи, на прохання декларанта, можуть застосовуватися у будь-якій послідовності. Резервний метод (шостий метод) застосовується у разі, якщо неможливо застосувати жоден із перерахованих вище методів.

Особливу увагу учасників ЗЕД і декларантів слід звернути на вимоги ст.57 МКУ стосовно послідовності застосування методів та доцільність консультацій перед застосуванням другорядних методів та дотримання конфіденційності інформації. Варто зауважити, що вимога проведення консультацій між митницею та декларантом, яке передує застосуванню другорядних методів визначення митної вартості товарів, фактично означає, що самостійно визначити митну вартість за другим - шостим методами декларант неправоздатний.

Норми стосовно консультування з питань державної митної справи викладено у ст.21 МКУ, проте тема проведення консультації з метою обрання методу визначення митної вартості потребує окремого розгляду.

Дослідження свідчать [2–11], що єдиним методом визначення митної вартості, який має право самодостатньо використовувати декларант, є основний (перший) метод (табл. 1). Декларант має бути обізнаний, що основний метод визначення митної вартості товарів базується на ціні товару, яка сплачена за товар повною мірою, а це значить, що вона має включати всі платежі, здійснені покупцем з метою придбання цього товару, незалежно від того, яким шляхом та в (за) який строк покупець розраховувався з продавцем товарів.

Основний метод (табл. 1) визначення митної вартості товарів використовується, якщо відсутні, такі умови, встановлені частиною першою статті 58, МКУ:

- які обмежують права покупця (імпортера) на використання імпортованих товарів;
- які унеможливають визначення вартості цих товарів.;
- які передбачають передачу частини виручки від будь-якого подальшого перепродажу, розпорядження або використання товарів покупцем прямо чи опосередковано продавцеві, без відповідного коригування митної вартості з урахуванням положень частини десятої цієї статті;
- покупець і продавець пов'язані між собою та ці відносини впливають на ціну товарів.

Основний метод не застосовується за таких умов:

- 1) якщо відсутній продаж оцінюваних товарів на експорт в Україну (частина четверта ст. 58 МКУ);
- 2) наявність обмеження прав покупця (імпортера) на використання оцінюваних товарів (частина перша ст. 58 цього Кодексу);
- 3) стосовно продажу оцінюваних товарів або їх ціни є умови або застереження, що унеможливають визначення вартості цих товарів (частина перша ст. 58 МКУ);
- 4) частина виручки від подальшого перепродажу, розпорядження або використання товарів покупцем прямо чи опосередковано надходить продавцю, якщо неможливо зробити відповідне коригування (частина перша ст. 58 МКУ);
- 5) покупець і продавець є пов'язаними особами і ці відносини вплинули на ціну товарів (частина перша ст. 58 МКУ);
- 6) використані декларантом або уповноваженою ним особою відомості не підтверджено документально або не визначено кількісно і достовірно та/або відсутня хоча б одна із складових митної вартості, яка є обов'язковою при її обчисленні (частина друга ст. 58 МКУ). У разі, якщо неможливо визначити митну вартість за основним методом, застосовуються другорядні методи. Кожний наступний метод застосовується лише у разі якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом застосування попереднього методу.

Резервний метод застосовується лише, коли не можуть бути застосовані перші п'ять методів (табл. 1). Митна вартість, визначена за резервним методом, має більшою мірою ґрунтуватися на раніше визначених (визначених) органами доходів і зборів митних вартостях. Однак, ст. 64 МКУ встановлено обмеження щодо резервного методу: для митної оцінки не можуть використовуватися довільні, фіктивні, мінімальні вартості тощо.

Висновки

Розкрито сутність та практичне використання на підприємствах ЗЕД відповідних методів встановлення митної вартості товарів. У практиці при імпорті товарів використовуються шість методів, проте основним є метод визначення митної вартості товарів за ціною угоди щодо товарів, які імпортуються. Якщо основний метод не може бути використаний, застосовується послідовно кожний наступний метод (табл. 1). Під час експорту товарів митна вартість може визначатись: на основі ціни, яку було фактично сплачено або на основі ціни, яка підлягає сплаті за ці товари на момент перетинання митного кордону України; на основі ціни, підтвердженої документами, що містять відомості про вартість товарів, які оцінюються, з урахуванням витрат на транспортування та страхування товарів до пункту перетинання

Література

1. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495 - 6, зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495%ЕЮ%B2-17/paran219#n219>
2. Островська Н. Митна вартість товарів: від теорії до практики / Н. Островська // Бухгалтерія. – 2013. – № 42. – С. 72–74.
3. Основи митної справи в Україні : підручник / за ред. П.В. Пашка. – К. : Знання, 2008. – 651 с.
4. Корецька С. О. Вплив кодування на формування митної вартості автотранспортних засобів / С. О. Корецька, Н. М. Левченко, С. В. Пальчиковський // Економіка & держава. – 2013. – № 5. – С. 44–46.
5. Пояснення до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, зі змінами та доповненнями, затверджені Наказом Державної митної служби України від 30 грудня 2010 року № 1561 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/publish>
6. Іорданов В. Декларуємо митну вартість товару / В. Іорданов // Все про бухгалтерський облік. – 2010. – № 34. – С. 14–15.
7. Верба Ф. Визначення вартості товарів для митно-тарифного регулювання / Ф. Верба // Фінанси України. – 2003. – № 8. – С. 45–49.
8. Дубініна А.А. Митна справа : підручник / Дубініна А.А., Сорокіна С.В., Зельніченко О.І. – К. : Центр навчальної літератури, 2010. – 320 с.
9. Трусов С. Митна вартість: історія, сьогодення та перспективи / С. Трусов // Вісник Міністерства доходів і зборів України. – 2013. – № 40. – С. 72–75.
10. Чуйко Л. Код товару згідно з УКТ ЗЕД у податковій накладній / Л. Чуйко // Всеукраїнська мережа ЛІГА: ЗАКОН. – 20.10.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com/>
11. Ємченко І.В. Методи і технічні засоби митного контролю : підручник / І.В. Ємченко, А.П. Закусілов. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 432 с.

References

1. Mytnyi kodeks Ukrainy vid 13 bereznia 2012 roku No 4495 - 6, zi zminamy i dopovnenniamy. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495%ЕЮ%B2-17/paran219#n219>
2. Ostrovska N. Mytna vartist tovariv: vid teorii do praktyky / N. Ostrovska // Bukhhalteriia. – 2013. – No 42. – S.72-74.
3. Osnovy mytnoi spravy v Ukraini: Pidruchnyk. / Za red. P.V. Pashka. Vydavnytstvo: Znannia – 2008. – 651 s.
4. Koretska S. O. Vplyv koduvannia na formuvannia mytnoi vartosti avtotransportnykh zasobiv / S. O. Koretska, N. M. Levchenko, S. V. Palchykovskiy // Ekonomika & derzhava. – 2013. – No 5. – S.44-46.
5. Poiasnennia do Ukrainskoi klasyfikatsii tovariv zovnishnoekonomichnoi diialnosti, zi zminamy ta dopovnenniamy, zatverdzeni Nakazom Derzhavnoi mytnoi sluzhby Ukrainy vid 30 hrudnia 2010 roku No 1561. URL: <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/publish>
6. Iordanov V. Deklaruiemo mytnu vartist tovaru / V. Iordanov // Vse pro bukhhalterskyi oblik. – 2010. – No 34. – S. 14-15.
7. Verba F. Vyznachennia vartosti tovariv dlia mytno-taryfnoho rehuliuвання / F. Verba // Finansy Ukrainy. – 2003. – No 8. – S. 45-49.
8. Dubinina A.A., Sorokina S.V., Zelnichenko O.I. Mytna sprava: Pidruchnyk. - K.: Tsentr navchalnoi literatury, 2010. – 320 s.
9. Trusov S. Mytna vartist: istoriia, sohodennia ta perspektvyv / S. Trusov // Visnyk Ministerstva dokhodiv i zboriv Ukrainy. – 2013. – No 40. – S. 72-75.
10. Chuiko L. Kod tovaru zghidno z UKT ZED u podatkovii nakladnii/ L. Chuiko// Vseukrainska merezha LIHA:ZAKON. - 20.10.2011 [Elektronnyi resurs]. - Rezhym dostupu: <http://buhgalter911.com/>
11. Yemchenko I.V. Metody i tekhnichni zasoby mytnoho kontroliu: Pidruchnyk / I.V. Yemchenko, A.P. Zakusilov. - K.: Tsentr uchbovoi literatury, 2007. - 432 s.

Рецензія/Peer review : 9.2.2015 р. Надрукована/Printed :12.5.2015 р.
Рецензент: д.е.н., проф. Ткачук О.М.